

homo ea lege conditus est in paradiso, ut nisi peccasset immortalis mansisset. Et completo electorum numero, ab illo paradiso terreno absque mortis interventu transiret ad patriam coelestem. Sic autem est conditus, ut si peccaret mori posset. Quæ mors, quia per peccatum eam incurrit, destructa est per Domini mortem. Ideoque locum in electis non habebunt. Postquam omnes ad vitam resurgemus, tales effecti ut deinceps neque mori neque peccare possimus, « neque luctus » erit in illa Ecclesia, qui, ut superius dictum est, multis modis fit in præsentem. « Neque clamor, neque dolor erit ultra. » Clamor in hoc loco intelligitur querela pravæ suggestionis. Prius enim quam peccaret homo, in magna quiete erat, omniaque membra sibi subjecta, et nullo modo in aliqua repugnantia possidebat. Sed postquam peccavit, statim clamorem pravæ suggestionis contra se exurgentem sensit, vidensque mulierem concupivit, factumque est Dei iudicio, ut qui noluit esse subjectus Deo, non posset habere membra sibi subjecta. Hunc clamorem deinceps sustinemus, quo et

A Paulus se fatigatum ostendit, dicens : « O infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Video enim aliam legem in membris meis (Rom. VII), » etc. Semper enim fit hic clamor, quia semper caro spiritui resistit. Sed cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, cessabit clamor tumultuari contra electos, qui eos in hac vita quiescere non sinebat. Ibi enim cessabit omnis prava suggestio, ubi nulla erit carnis delectatio. Sed et dolor post hæc non erit, quia videlicet caro electorum, ultra spinas et punctiones peccatorum pro quibus dolere debeant, non generabit. « Quæ prima abierunt, » quia in præsentem sæculo hæc omnia sustinent. Sed cum innovata cælum et terra fuerint, tunc et ipsi electi innovabuntur, et nequaquam præteritas passiones sustinebunt.

B « Et dixit qui sedebat in throno, » id est Deus omnipotens, qui præsidet Ecclesiæ suæ : « Ecce nova facio omnia, » ea scilicet quæ superius dicta sunt, inter quæ etiam cælum et terra innovabuntur.

HAYMONIS

HALBERSTATENSIS EPISCOPI

OPERUM TERTIA PARS. — MISCELLANEA.

DE CORPORE ET SANGUINE DOMINI ^a.

(Apud Acherium, Spicilog.)

Sed quoniam hujus Epistolæ opportunitas affert, ut aliquid de tanto sacramento latius dicatur, profertur in medium quod gratia illius contulit, qui hoc sacramentum corporis sui et sanguinis ad salutem fidelium animarum in terris relinquere voluit, ut fidei integritas propensius roboretur, et credentium merita cumulatus augeantur. Substantiam ergo panis et vini, quæ super altare ponuntur, fieri corpus Christi et sanguinem per mysterium sacerdotis et gratiarum actionem, Deo hoc operante divina gratia, secreta potestate, nefandissimæ dementiæ est fidelibus mentibus dubitare. Credimus itaque et fideliter confitemur et tenemus, quod substantia illa, panis scilicet et vini, per operationem divinæ virtutis, ut jam dictum est, id est, natura panis et vini substantialiter convertantur in aliam substantiam, id est in

C carnem et sanguinem. Non enim impossibile est apud omnipotentiam divinæ rationis in quidquid voluerit institutas mutare naturas, cum non fuit ei impossibile easdem naturas, cum non fuit, ex nihilo quando voluit instituere. Nam si de nihilo aliquid facere potest, tunc aliquid facere ex aliquo non impossibile est. Commutat ergo invisibilis sacerdos suas visibiles creaturas in substantiam suæ carnis et sanguinis secreta potestate. In quo quidem Christi corpore et sanguine propter sumentium horrorem sapor panis et vini remanet et figura, substantiarum natura in corpus Christi et sanguinem omnino conversa; sed aliud renuntiant sensus carnis, aliud renuntiat fides mentis. Sensus carnis nihil aliud renuntiare possunt quam sentiunt: intellectus autem mentis, et fides veram Christi carnem et sanguinem renuntiat et con-

^a Tractatus Aimonis sive Haymonis, episcopi Halberstatensis, de Corpore et Sanguine Domini ejus sermonibus subiciebatur in codice ms. Sancti Ger-

mani Parisiensis, ubi nomen Aimonis erat inscriptum. Quare fides non dubia est illud ipsi tribueadum esse, cum titulus id asserat.

fitetur : ut tanto magis coronam suæ fidei recipiat et meritum, quanto magis credit ex integro, quod omnino remotum est a sensibus carnis.

Et notandum quod panis ille sacratus et calix signa dicuntur. Non autem hoc quantum ad carnem Christi et sanguinem accipiendum est : quod tamen quidam errore sensibus carnis omnino dediti, mente cæcati stolidissime putant ; jam enim corpus Christi et sanguis non essent. Nullum signum est illud cuius est signum, nec res aliqua sui ipsius dicitur signum, sed alterius. Et omnino omne signum, in quantum esse signum deprehenditur, diversum est ab eo quod significat. Corpus ergo Christi et sanguis sacramentum dicuntur, id est sacrum signum, non sui ipsius, ut præmissum est et probatum, sed ad similitudinem sumentium revera signa dicuntur : sicut enim panis, qui sacratus fit corpus Christi, ex multis granis fit unus panis, et potus ille qui sanctificatus efficitur sanguis Christi, ex multis acinis fit unus potus : sic omnes digne sumentes hoc sacramentum ex multis unum corpus in Christo efficiuntur. Possunt et aliter corpus Christi et sanguis signa nominari, quod manducamus et in corpus Christi nostrum trajicimus, quodam modo nobis incorporari videtur et uniri. Significat ergo hoc corporalis et temporalis carnis Christi et sanguinis comestio et incorporatio, illam æternæ societatis et refectionis visionem spiritalem et sempiternam, qua ei incorporabimur et uniemur in futuro, sic sine fine cum eo permansuri : ad quod nos perducere posse integra fide, alacri spe, flagranti charitate præsumendum est.

Hoc quoque fides sumentium hoc sacramentum firmiter tenere debet, quantumcumque sumere videatur de hoc sacramento, corpus Christi, non per partes divisum et separatum, sed omnino inte-

grum accipere ; etenim granum tritici in terram projectum et mortuum, iterum resurgens in fructus multiplicationem, totum esse necesse est in singulis granis ab eo progenitis. Hoc nisi ratione teneamus, quid fieri posset tanta tamque multis diminutio partium, ut ex singulis partibus illius grani singula formarentur grana. *Quod si nosmetipsos dijudicemus*, id est, discuteremus et examinarem vitam nostram, utrum digni essemus necne ; et si nosmetipsos et errores nostros corrigeremus, non utique dijudicemur ; id est non damnemur a Christo neque in hoc sæculo, neque in futuro. *Dum iudicamur autem in paucis*, in illis videlicet qui infirmantur et febricitant in hoc præsentis tempore, et in illis etiam qui moriuntur, *a Domino corripimur*, et flagellamur corpore per illos, *ut ipsi timore perterriti, non damnemur æternaliter cum hoc mundo* (I Cor. xi, 31), id est cum infidelibus et amatoribus mundi : nihil enim distat ab infideli, qui irreverenter, cum sit omnibus peccatis criminalibus commaculatus, ad mensam Domini præsumit accedere : sed potius deterior est illo, et majori pœna dignus ; quia *melius est viam veritatis non cognoscere, quam post cognitionem retrorsum abire* (II Petr. ii, 21). *Itaque, fratres mei, convenientes ad manducandum corpus et sanguinem Christi in ecclesia, invicem expectate*, ut multorum oblatio simul celebretur, et omnes communiter ex uno pane communicate ; quia illa oblatio unus panis est, et communis debet esse omnibus. *Si quis esurit domi manducet*, id est qui impatiens est, nec vult jejuna cum cæteris, domi terreno pane vescatur. *Ut non in iudicium conveniatis*, id est, ne corpus Christi reprehensibiliter percipiatis ad damnationem vestram. *Cætera autem, subauditur quæ restant inordinata, cum venero, disponam* (I Cor. xi, 33).

HAYMONIS

HALBERSTATENSIS EPISCOPI

HISTORIÆ SACRÆ EPITOME,

SIVE

DE CHRISTIANARUM RERUM MEMORIA,

LIBRI DECEM.

(Ex editione data Colonia anno 1600 apud Ant. Hierat.)

HAYMONIS PRÆFATIO.

Quantum eruditionis, quantum divinarum et humanarum rerum notitiæ pie legentibus ecclesiastica conferat historia, nostræ fuit experientiæ cognoscere, qui sæpe eam, ac studiose legendo, vobis ipsis faci-

mus fidem. Ut enim eam breviter commendemus, rerum ab initio gestarum edocet veritatem, pios primitivæ Ecclesiæ actus edisserit, virorum fortium gesta describit, martyrum sudat agones, confessorum me-